
THE ROLE OF THE ORFF APPROACH IN DEVELOPING YOUNG CHILDREN'S MUSICALITY**Indira Meskic**University of Zenica Faculty of Philosophy indira.meskic@gmail.com

Abstract: Music is omnipresent, and its medium is sound. It is everywhere around us; it is the sound of birds chirping, it is the sound of the creek; we can hear it when it's raining or when a child is clapping their hands and stomping their feet. Music is a form of art that we can produce or simply listen and enjoy. We can use merely our speech apparatus to produce it, or our entire bodies to play an instrument. In an effort to make music available to everyone, a German composer and educator Carl Orff, whose name stood out in the 1930s, created his own approach that he named Orff Schulwerk. He believed that music should be made available to every child individually and in groups because the aim of music classes is to develop music abilities and musicality by performing, listening, singing and creating music. This educator starts off his methodology with movement, rhythmic speech, singing and, finally, playing a child's instrument. The joy, atmosphere and beauty of being able to play music cannot be felt by all children. Some of them can pick and choose an instrument when they decide to attend music school, and they are able to reproduce a composition. However, children who play a composition in their own way should be named productive young music artists. Children who do not attend music school can feel the joy and beauty of playing an instrument by the use of the Orff Approach which sets forth child's creativity and the idea of a unity of speech, music and dance. The Orff Approach emphasises rhythm, which is a common characteristic for movement, speech and melody. The use of human body as an instrument involves clapping, snapping fingers, clapping hands or hitting a bench, marching etc. The Orff Approach has fulfilled a child's musicality development basics: activity, creativity, spontaneity, freedom of choosing the way of performing, sociability and joy. In Orff Approach, the lack of instruments means that students should be taught from the first grade on how to play improvised rhythmic instruments made of materials that can be found in their surroundings. Playing instruments individually or in groups develops not only a child's musicality, but also their self-respect, feeling of belonging to the group, and a desire to participate in an active and quality way to the performance of a music piece. It is very important to allow the students choose how to perform and decide on parts that will be played by a group or by an individual – roles that the teacher takes on at the beginning when he is teaching the students how to play. Making decisions on how to play will develop students' musicality, creativity and responsibility to the point of turning playing music into a music workshop, a game, a higher level of understanding a music piece and students' own personal abilities. The most important thing that even the creator, Carl Orff, was aiming at is the irreplaceable joy, increased love and interest in music – or playing it. That is the feeling that makes the children feel the joy of creation, the amplified experience of a music piece that they contributed individually to.

Keywords: music, musicality, the Orff Approach, creativity

**ULOGA ORFFOVOG INSTRUMENTARIJA U RAZVOJU MUZIKALNOSTI
MLAĐEG ŠKOLSKOG UZRASTA****Indira Meškić**Univerzitet u Zenici, Filozofski fakultet indira.meskic@gmail.com

Abstrakt: Muzika je svuda oko nas, njen medij je zvuk. Prisutna je svuda oko nas, kao zvuk u pjevu ptica, žuboru potoka, padanju kiše, dječijem pljeskanju rukama, koračanju nogama. Umjetnost koju možemo producirati ili samo slušati i uživati u njoj, proizvoditi je govornim aparatom, djelovanjem tijela raznim predmetima i muzičkim instrumentima. U nastojanju da muzika bude svima dostupna jedan njemački kompozitor i muzički pedagog Carl Orff, čije se ime pominje i ističe tridesetih godina XX stoljeća, stvorio je svoje djelo i nazvao ga Orff Schulwerk. Smatrao je da muziku treba približiti svakom djetetu, individualno i u grupama, jer je zapravo cilj nastave muzičke kulture razvoj muzičkih sposobnosti i muzikalnosti izvođenjem, slušanjem, pjevanjem i stvaranjem iste. Metodčki rad ovog pedagoga započinje pokretom, ritmiziranim govorom, pjevanjem i, u konačnici, sviranjem na dječijem instrumentariju. Radost, ugođaj i ljepotu u sposobnosti sviranja ne mogu osjetiti sva djeca. Neka od njih se putem osnovne muzičke škole opredijele za neki instrument i dožive reprodukciju muzičkog djela, iako ih sviranjem na svoj način nerijetko treba svrstati i u produktivne mlade muzičke umjetnike. A djeca koja nisu obuhvaćena osnovnim muzičkim obrazovanjem radost i ljepotu sviranja ostvaruju upotrebom Orffovog instrumentarija, gdje se u prvi plan stavlja dječija kreativnost, te ideja jedinstva govora, muzike i plesa. Orffov instrumentarij naglašava ritam, koji je zajednički pokretu, govoru i melodiji. Od korištenja instrumenata ljudskog

tijela: pljeskanje, pucketanje prstima, udaranje dlanom o dlan ili o klupu, stapanje. Orffov instrumentarij je ispunio osnove razvoja dječije muzikalnost : aktivnost, kreativnost, spontanost, slobodu u odabiru i načinu izvođenja, društvenost, radost. U nedostatku instrumenata Orffovog instrumentarija djecu već od prvog razreda treba osposobljavati da sviraju na improvizovanim ritmičkim instrumentima, koje mogu uraditi od materijala iz svoje neposredne okoline. Sviranje kod djece, individualno ili u grupama razvija ne samo njihovu muzikalnost, nego i samopoštovanje, pripadnost grupi, želju za aktivnim i kvalitetnim učešćem u izvođenju muzičkog djela. Osim u početku, kada učitelj ukazuje na sviranje, u kojim dijelovima će učestvovati koja grupa ili pojedinac, veoma je važno kasnije tu ulogu prepustiti učenicima. Ta uloga će njihovu muzikalnost, kreativnost i odgovornost dovesti u fazu muzičke radionice, igre, višeg stupnja razumijevanja muzičkog djela i sopstvenih sposobnosti. Ali ono što jeste najvažnije, a čemu je stremio i tvorac dječijeg instrumentarija Carl Orff jeste ta nezamjenjiva radost i dodatna ljubav i interes za muziku – sviranje. To jeste osjećaj koji u djeci budi radost stvaranja, dodatnog doživljaja muzičkog djela kojem su oni dali svoj individualni doprinos.

Ključne riječi: muzika, muzikalnost, Orffov instrumentarij kreativnost.

UVOD

Savremena muzička pedagogija jeste sve više zasnovana na konstataciji da su sva djeca muzikalna i sposobna za raznovrsne muzičke aktivnosti, ali su njihova ostvarenja u okviru tih aktivnosti različita, u skladu sa dispozicijama, stupnju njihove razvijenosti, sredine u kojoj žive (uže i šire), vaspitnog utjecaja i vlastite kreativnosti. Ako muzikalnost djeteta definiramo kao kognitivno, emotivno i voljno reagovanje u odnosu na muziku, a muzički sluh kao senzibilitet za zvučne visine, jačine, zvučne boje, tonsko trajanje, kvalitet u tonalnosti, osjećaj za harmoniju i polifoniju, razvijenost muzičke memorije kao dio muzikalnosti dolazimo do zaključka da se posmatranjem djeteta već od rane dobi mogu evodentirati individualne reakcije na muziku. Neka djeca dobiju priliku da svoju muzikalnost, osim u osnovnim školama, razvijaju i u osnovnim muzičkim školama, dok djeca izvan ove vrste muzičke aktivnosti to ostvaruju u okviru nastave u nižim razredima škole općeg obrazovnog karaktera (Ferović, 1998.). Jedan od najefikasnijih načina koji razvijaju dječiju muzikalnost i ujedno muzičke kreativne sposobnosti jeste aktivno muziciranje, individualno, grupno i kolektivno. Njemački kompozitor i muzički pedagog je, dobro poznavajući dječiju psihu, mogućnosti, maštu, želje i dječije igre na neki način napravio zamjenu za klasične muzičke instrumente (a po uzoru na njih) i napravio dječije instrumente, opet originalne i jedinstvene.

DJEČIJI INSTRUMENTARIJ CARLA ORFFA

Ovi instrumenti su manji od klasičnih instrumenata, različitih dimenzija, oblika i boja, sviranje na njima je veoma jednostavno i maksimalno podstiču muzičku aktivnost svih učenika, radost sviranja. A radost sviranja, za koje ne trebamo puno vremena, sati vježbanja, posjedovanja vlastitog instrumenta olakšava i podstiče muzički doživljaj, potavljjanje i osvještavanje muzičkih osnova: ritam, metrika, tempo, dinamika, melodija, harmonija i polifonija.

Orffov dječiji instrumentarij dijeli se na dvije grupe:

1. Ritmički instrumenti, sa neodređenom visinom tona : veliki i mali bubanj, činele (piatti), štapići (claves), triangel (trokutić), tamburin (ručni bubanj, daire, def), katanjete, zvečke (marakas), praporci;
2. Melodijski instrumenti : duhački instrument blok flauta (blokflote), te melodijske udaraljke: metalofon, ksilofon, timpani i zvončići (glockenspiel).

Osnovna karakteristika svih ovih instrumenata jeste da daju značajan doprinos razvoju dječijeg muzičkog senzibiliteta – osjećaja za zvučne boje pojedinih instrumenata, a taj je osjećaj veoma važan i u starijim razredima pri zvučnom prepoznavanju klasičnih instrumenata. Učenici su prije upoznavanja i sviranja na Orffovom instrumentariju, kroz ranije savladavanje muzičkog sadržaja koristili instrumente vlastitog tijela: dlanovi, stapanje, glas i „instrumente“ koje su pravili upotrebom kutija (metalnih, drvenih) iz svoje okoline u koje su stavljali staklo, drvo, kamen, rižu, grah. A i izrada i upotreba ovih „ instrumenata“ razvijala je njihov osjećaj za zvuk i njegove boje. Upoznavanje djece mlađeg školskog uzrasta sa Orffovim instrumentarujem kod njih pobuđuje znatiželju, zadovoljava potrebu da se izraze svirajući na evidentno lak i brz način, a kada počnu svirati, u početku prema uputama učitelja/ učiteljice osjećaju zadovoljstvo, pripadnost grupi, kolektivu, svoje muziciranje stavljaju u funkciju uspjeha kompletnog orkestra.

Nakon početnog muziciranja uz upute učitelja/ učiteljice slijedi sve ono zbog čega je Carl Orff osmislio svoj dječiji instrumentarij: razmjena instrumenata u sviranju, dječije pravljenje/ smišljanje aranžmana, .muziciranje uz pjevanje, plesanje, improvizaciju.

Ritmički instrumenti su veoma praktični za izvođenje svih muzičkih sadržaja koji razvijaju i stimulišu ritmičku komponentu u razvijanju muzikalnosti, kao što su prvenstveno brojalice. Napominjemo da njihova upotreba i funkcionalnost nije ograničena, zato što i svaka muzička kompozicija uključuje metričku i ritmičku komponentu.

S obzirom na trenutno materijalno stanje u našim osnovnim školama (na području Federacije BiH) realna je pretpostavka da nisu u dovoljnoj mjeri prisutni instrumenti Orffovog instrumentarija, ali se neki od njih (prvenstveno ritmički) mogu izraditi od materijala koji su dostupni, iako ostaje preporuka učiteljima/učiteljicama da, kako svi tokom obrazovanja i cjeloživotnog usavršavanja samostalno prikupljamo potrebnu literaturu, da tako nastojimo i nastavna sredstva, za koja znamo da će nam pomoći u što kvalitetnijem i efikasnijem pedagoškom radu, nabaviti sami.

Osnovna uloga i značaj upotrebe Orffovog instrumentarija u nastavi muzičke kulture mlađeg školskog uzrasta jeste u radosti muziciranja, razvoju kreativnosti, doživljaja muzičkog djela na način da dijete učestvuje u njegovoj reprodukciji (a kada su u pitanju improvizacije i u njegovom kreiranju).Ova vrsta muzičke aktivnosti definitivno doprinosi ne samo razvoju osjećaja za muziku (ritam, tempo, visina tonova, aranžman), nego i osjećaju da je svako dijete u tom stvaralačkom procesu isto važno, da je njegov doprinos nemjerljiv, a dijete i njegov instrument nezamjenjivi. Postoje mnogi sadržaji, ne samo muzički, kojima se dijete ovog uzrasta može osjećati kreativno, opušteno, samouvjerenije. A u svijetu muzike i njenih sadržaja jedna od tih situacija jeste sviranje na instrumentima Carla Orffa.

Studenti razredne nastave trebaju biti upoznati sa kompozitorom i muzičkim pedagogom Carlom Orffom. Tako isto i sa dječijim instrumentarijem koji je on osmislio. Većina studenata na odsjeku Razredne nastave Filozofskog fakulteta u Zenici nije imala prilike svirati na Orffovom instrumentariju. Ono što oni osjete i izraze pri sviranju na tim instrumentima bilo bi adekvatno želji da i učenici kojima oni budu predavali osjete isto.

Carl Orff je svoj instrumentarij osmislio prema principima zornosti i primjerenosti dobi učenika, uz uvijek prisutne principe kada je muzička umjetnost u pitanju: interes, doživljaj. Njegova prva muzička radionica predstavlja se u knjizi „Elementare Musikbung“ (1932.g.), a nakon toga objavljuje knjigu „Musik für Kinder“ (1948.g.), u kojoj iznosi i svoju osnovnu muzičku pedagošku zamisao: da se svako dijete bavi muzikom, bez obzira na muzičku naobrazbu. Po njemu slušanje i improvizacija razvijaju kreativnost, pokret je slobodan, a dječije stvaralaštvo neograničeno. Orffov instrumentarij je u zemljama regiona u općim osnovnim školama bio prisutan već šezdesetih godina XX stoljeća. Preporučivali su ga u to vrijeme istaknuti muzički pedagozi: Joža Požgaj (Požgaj, 1963.g.), Pavle Kalan (Kalan, 1960.g.).

ZAKLJUČAK

Carl Orff (1895 – 1982.) je bio njemački kompozitor, humanist, dirigent i muzički pedagog. Dvadesetih godina XX stoljeća započeo je ostvarivati ideju o elementarnoj muzici – muzika povezana plesom, mimikom i gimnastikom. Smatrao je da je takva muzika svojom jednostavnošću primjerena djetetu. Želio je muziku prilagoditi djeci, na način da mogu jednostavno, brzo i lako svirati. Osnovna misao vodilja jeste da se dijete bavi muzikom, bez obzira na nivo trenutne muzikalnosti i muzičkog obrazovanja. Slušanje i improvizacija i jeste jedna od osnova kreativnosti, uz spontanost pokreta i kreativnosti. Prema Orffu „nesputana improvizacija“ jeste kreativnost koja muzičko znanje ne sputava. Dijete mlađeg školskog uzrasta uz upotrebu Orffovog instrumentarija može stvarati muziku bez puno muzičkog predznanja (u teoretskom smislu), a u cilju bogaćenja vlastitih muzičkih iskustava i doživljaja, jednostavno uživanja u muzici.

LITERATURA

- [1] Čudina-Obradović, M.: Nadarenost – razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje, Školska knjiga Zagreb, 1990.g.
- [2] Ferović, S.: Didaktičko metodička uputstva za upoznavanje muzičke baštine BiH, Šumi Disk Sarajevo, 1998.g.
- [3] Ferović, S., Meškić, I.: Muzička/glazbena kultura, Udžbenici za I, II i III razred devetogodišnje osnovne škole, Sarajevo Publishing, Sarajevo, 2011.g.
- [4] Kalan, P.: Delo z Orffovim instrumentarijem, časopis Grlica, 1960.g.
- [5] Požgaj, J.: Metodika nastave glazbene kulture, Školska knjiga Zagreb, 1988.g.